

Капустинська Х. О., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Гелич А. О., к.ю.н., доцент

КЛАСИФІКАЦІЯ ОБМЕЖЕНЬ СВОБОДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Забезпечення реалізації прав і свобод людини, зокрема свободи підприємницької діяльності, є одним з головних завдань права. Відтак за допомогою права встановлюються обмеження свободи підприємницької діяльності, які є необхідними для її реалізації для всіх суб'єктів підприємництва та комфортної життєдіяльності суспільства. Як зазначає С. П. Погребняк, «в сучасному суспільстві право одночасно є основним засобом забезпечення (гарантування) свободи та її обмеження» [2, с. 126].

Обмеження свободи підприємницької діяльності можуть мати як позитивне, так і негативне значення. Обґрунтоване встановлення обмежень свободи підприємницької діяльності з урахуванням вимог пропорційності забезпечує рівність суб'єктів господарювання, гарантує захист від неправомірних дій інших осіб, сприяє захисту та реалізації права на підприємницьку діяльність і, як наслідок, позитивно впливає на розвиток економіки в цілому. Необґрунтовані ж обмеження свободи підприємницької діяльності встановлюють бюрократичні перепони, знищують підприємницьку ініціативу, безпідставно ускладнюють здійснення підприємництва, шкодять як кожному з підприємців, так і суспільству загалом [1].

При цьому обмеження розрізняються за своєю правовою природою, а їх чисельність вимагає впорядкування. Тому для кращого розуміння правової природи обмежень свободи підприємницької діяльності, необхідно здійснити їх класифікацію за різними ознаками.

Так, залежно від відповідності праву вони можуть бути правомірними та протиправними.

Залежно від впливу волевиявлення суб'єкта на запровадження обмежень – зовнішніми (наявність яких не залежить від волевиявлення відповідного суб'єкта) та самообмеженнями (відповідний суб'єкт добровільно на основі власного волевиявлення приймає на себе певні додаткові обов'язки, що обмежують свободу його підприємницької діяльності).

Залежно від способу встановлення обмежень – встановленими за допомогою заборон та встановленими за допомогою позитивних зобов'язувань.

Залежно від ступеня визначеності – абсолютно-визначеними та відносно-визначеними.

Залежно від кола суб'єктів, на яких розповсюджуються обмеження – загальними (розповсюджуються на всіх осіб), спеціальними (розповсюджуються лише на певні категорії осіб) та індивідуальними (стосуються конкретної особи).

Залежно від виду діяльності суб'єкта – загальними (розповсюджуються на всі види діяльності) та спеціальними (розповсюджуються лише на деякі види діяльності).

Залежно від строку встановлення – безстроковими та тимчасовими.

Залежно від юридичної сили – конституційними, заснованими на законах, заснованими на підзаконних нормативно-правових актах, договірними та іншими.

Залежно від джерела виникнення – що виникають безпосередньо з правової норми, ті, що виникають з правової норми та внаслідок юридичного факту або фактичних складів та обмеження, що виникають із принципів права.

Залежно від форми вираження правової норми – що містяться у положеннях нормативно-правового акту, нормативно-правового договору або правового звичаю.

Залежно від інститутів господарського права – що містяться в інституті суб'єктів господарського права, в інституті майново-господарських відносин, в інституті захисту економічної конкуренції, в інституті корпоративного права, у господарському зобов'язальному праві, в інституті господарської відповідальності, в інституті банкрутства, в зовнішньоекономічній діяльності тощо.

Література

1. Козачук М. О. Класифікація обмежень свободи підприємницької діяльності / М. О. Козачук // Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародній науково-практичній конференції «Дев'ять осінніх юридичних читань» (м. Хмельницький, 12-13 листопада 2010 року): у 4-х частинах. – Частина третя: «Цивільне право. Сімейне право. Міжнародне приватне право. Комерційне право. Цивільний, господарський та адміністративний процес». – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2010. – Ч.3. – С.125-126.

2. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): [монографія] / С. П. Погребняк – Х. : Право, 2008. – 240 с.